

הלילה הזה כולנו מסובין

"האדם תלוש" — זו היא הזוועה היותר מחרידה את הנשמה, האדם מוכרח הוא שיהיה לו מעמד ושמעמדו יהא בלתי-מתנודד. תגלות, מהו עיקר צרתה? הוה אומר: התלישות. איום מאד הדבר שהאדם מרגיש שבמובן ידוע ועיקרי הרי הוא תלוש, מתנודד, פורח באויר... עמדתו על הבסיס הטבעי, על גבי הקרקע, איננה עמדה כלל, מפני שאין הקרקע שלו, מפני שבכל יחושיה איננה קנינו ולא קנין עמו. "כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם". זאת היא הצרה, צרת הדורות של ישראל, מאז גלה מארצו, מאז נדד בגוים.

על כן, בכפליים נזכור נא בלילה הזה, בליל התקדש חג חרותנו, כי הננו העם

אשר אפילו בגלותו לא אבד את איתן עמדתו הרוחנית. ועל אחת כמה וכמה בשובו אל ארצו וחסון עמדתו, שהוא הולך ומתחסן בהם בכל ערכיו, עתה בבוא עת לחננה. זאת היא הוראת ההסבה. מצב של בני חורין שהם קבועים ולא תלושים, מעורים ביסוד חייהם, המזלף עליהם שפעת חיים לרויה לכל מהותם, לגוף ולנשמה, לכל היותם. אשרי העם שככה לו, אשרי העם שדי' אלקיו.⁵
הלילה הזה כולנו מסובין!

הגדה של פסח

הנני מוכן ומזומן לקיים המצוה לספר ביציאת מצרים.
לשם יחוד קודשא-בריך-הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל.

יגביה הקערה שבה המצות ויאמר בקול רם הא לחמא עניא.

הָא לַחְמָא עֲנִיא דִּי אֲכָלוּ אַבְהֵתָנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. פֶּל-

3) הא לחמא וכו' כל דכפין וכו' כל דצריך וכו' השתא עבדי וכו' השתא הכא וכו'.
בעזא"י אפרש טעם ההקדמה הזאת, והנראה שתקנוה לאחר החורבן,

אך הנראה בעזא"י לבל ירך לבבנו ונעציב נפשנו על גודל הנפילה אשר לנו בגלותנו, ואין אנו מקיימים מצות קרבן פסח, וגם שלא נאמר למה נזכור העבדות, ואנחנו כהיום הזה ג"כ עבדים, ומה נשיש בגאולתנו מקודם ועתה נהפכה לנו השמחה ליגון. ע"ז אמר כי כהא לחמא עניא, שאין לנו מזבח להקריב הפסח, והלחם עני בלא מצות הארץ, וכמו זה אכלו אבותינו בארץ מצרים, ועם כ"ז נגאלו, וגם אנחנו נזכור הגאולה העתידה, ויחזק בטחוננו בד'.

הָא לַחְמָא עֲנִיא דִּי אֲכָלוּ אַבְהֵתָנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם.
פֶּל דְּכַפִּין יִיתִי וְיִכּוֹל. פֶּל דְּצָרִיף יִיתִי וְיִפְסַח.
הַשְׁתָּא הָכָא. לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא
עֲבָדִי. לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּגִי חוֹרִין:

מתחיל בגנות ומסיים בשבח, להורות שהגנות היא צורך חשבתי. מתחיל בגנות של "עבדים היינו". אמנם העבדות ודאי גרמה כמה דברים רעים, כמה תכונות נשחתות, ואצל רעות וצרות בהוה שלה לאותם הסובלים אותה אז, אבל גם תכונות ההכנעה, וההשתעבדות למי שראוי להשתעבד, להיות עבד ד' באמת, להיות יכולים לבטל הרצון העצמי והנטיה העצמית בשביל קבלת עול מלכות שמים, שישאל מצטיינים בה, ושהביאו בזה ועתידיהם להביא טובה רבה להם ולעולם, גם זה ההכשר נקנה ע"י קנין העבדות והרגל השיעבוד, שאחרי שסיגנו יצורנו, וכח השפלות המוריד את ערך האדם יוסר, ע"י התרוממות הנפש של גאון שם ד' ותפארת הוד החיים המלאים כל טוב, שיברך ד' בהם את עמו באחרית הימים, כמה מעטר ומשלים את כלל התכונה הכללית שבאומה יחיה אז אותו רושם העבדות, אותו התמצית המצטרף לשובה שישאר אחר הזיקוק, ורק הוא ישלים את החירות הגמורה, בהיות האדם כ"כ בן חורין

(1)

משל, כי שבע יפול צדיק וקם וישעוים יבשלו ברעה: בנפל (כ"ו: 56)

(2)

Deuteronomy (26:4-8).

3)

ועניתי ואמרתי לפני יהוה אלהיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב: וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה: ונצעק אל יהוה אלהי אבותינו וישמע יהוה את קולנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו: ויוצאנו יהוה ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדול ובאותות ובמפתים:

And you shall call out and say before the Lord, your God, "The Aramean [sought to] destroy my forefather, and he went down to Egypt and sojourned there with a small number of people, and there, he became a great, mighty, and numerous nation. And the Egyptians treated us cruelly and afflicted us, and they imposed hard labor upon us. So we cried out to the Lord, God of our fathers, and the Lord heard our voice and saw our affliction, our toil, and our oppression. And the Lord brought us out from Egypt with a strong hand and with an outstretched arm, with great awe, and with signs and wonders."

4)

מי הגדה של פסח מרום מא

ואת עמלנו אלו הבנים כמו שנאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו. זממו המצרים בזה להכניס רגשי אכזריות בין אב לבנו ולהפריד את היחס ביניהם, ועי"ז להפריד בין ישראל לאביהם שבשמים. ואמנם לא הצליחו המצרים להכניס פירוד כזה בישראל, ולכן בא הצווי בקרבן פסח, קחו לכם צאן למשפחות יכם ושחטו הפסח, להורות על יחס הגזע שלהם, וכשיצאו ממצרים התיחסו, על משפחותם לבית אבותם [עיין במדבר א' י"ח וברש"י], ונתגלה אז התקשרות האבות עם הבנים, ומפני זה עיקר מצות ספור יציאת מצרים הוא מאב לבן, כדי שעל ידי זה יתקרבו הבנים אל האבות ויקבלו השפעתם מהם, ובזה הם מתעלים ומתדבקים באביהם שבשמים.

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה — אפי' הרשע,

5

אם כי נראה ששואל ברשעות ובליצנות, הרי בפנימיות הוא מחכה לתשובת הדרת השיבה ולכן הוא שואל. הלילה הזה הוא הלילה המיוחד להשבת בנים לאבות ואבות לבניהם: עבודת הקודש העתידה לאלי הנביא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם (מלאכי ג' כ"ד), וזהו יסוד המסורה בדבר בוא אלי הנביא והכנת כוסו בלילה הזה.

- 1) בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא
ממצרים. שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה
יהנה לי בצאתי ממצרים. לא את-אבותינו בלבד גאל הקדוש
ברוך הוא אלא אף אותנו גאל עמם. שנאמר ואותנו הוציא
משם למען הביא אותנו לתת לנו את-הארץ אשר נשבע לאבותינו:

- 2) בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. בכח
הזרע הנטוי, להוציא אל הפועל את רוממות המעלה מעט מעט בכל דור ודור, חייב
כל אחד להשלים, להשיג ולהרגיש את חלקו בשלמות המעלה, השייך לערכו
ולדורו, המגיע לו מיציאת מצרים.

Handwritten flourish

קדש

שכל ציור פרטי שבכל נפש

יחידה היא מוסיפה בו אור וחיי עולם לה ולדורותיה, עד שיש ביד כ"א מישראל
לתן כח-קדושה מצדו אל היום, לקדש את היום.

(3)

"Rebbetzin
Kanicusky
(Artscroll)"

(4)

FOR THE REBBETZIN, "SH'FOCH CHAMASCHA" WAS THE HIGH-
light of the Seder. She was always the one to open the door of her
house to Eliyahu HaNavi and, before the family
Sh'foch Chamascha was up to *Sh'foch Chamascha*, would spend at
least 20 minutes davening fervently for Klal
Yisrael. She would open the door only after being repeatedly called
by family members: "*Savta, anachnu mechakim lach!* Savta, we are
waiting for you!" The Rebbetzin would frequently reminisce during
Pesach about her grandmother Chaya Musha opening the door, and
the special *tefilllos* she used to daven.

One year the Rebbetzin was standing at the door, completely
engrossed in her pre-*Sh'foch Chamascha* prayers, oblivious to the
calls of her family.